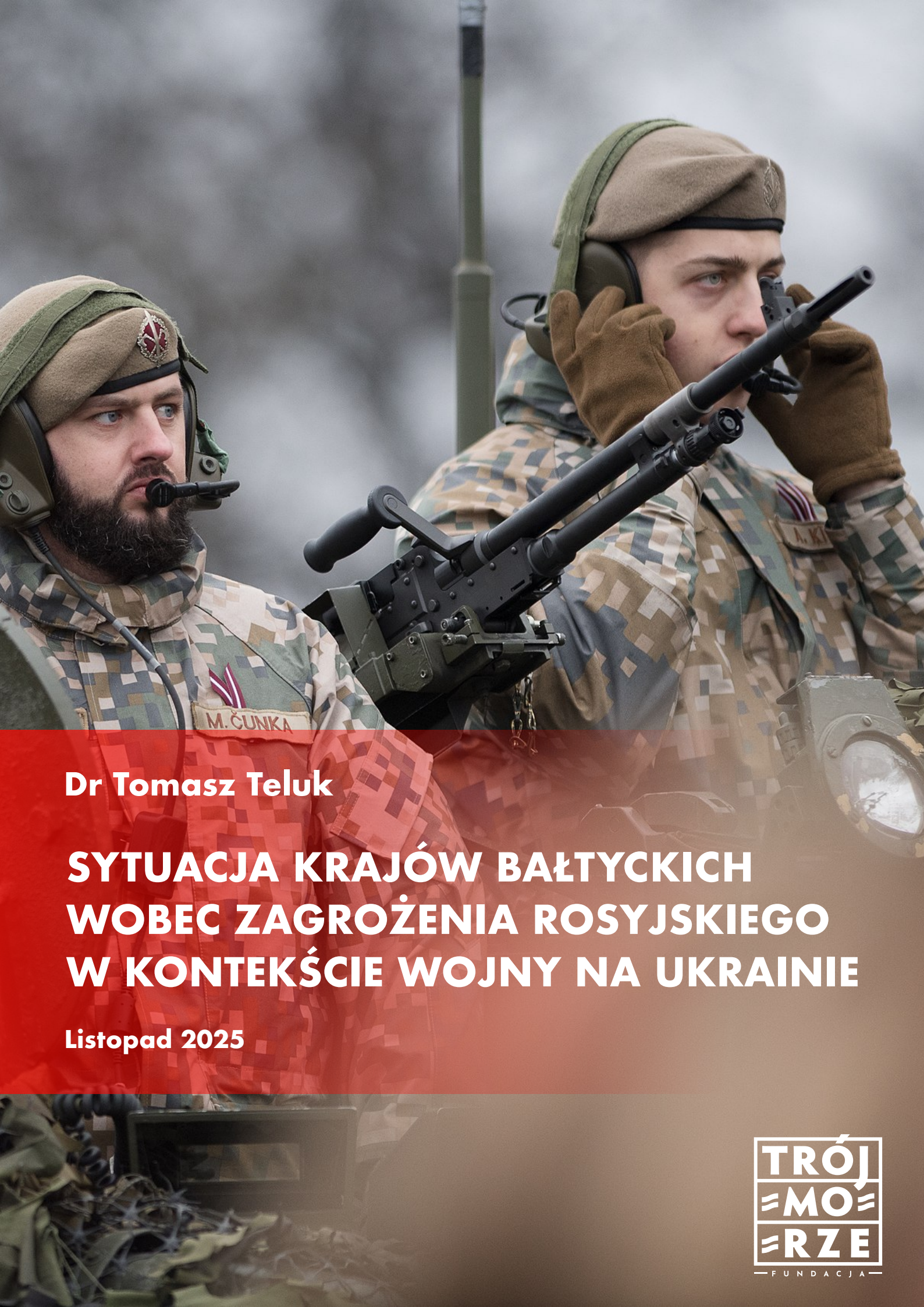

Dr Tomasz Teluk

SYTUACJA KRAJÓW BAŁTYCKICH WOBEC ZAGROŻENIA ROSYJSKIEGO W KONTEKŚCIE WOJNY NA UKRAINIE

Listopad 2025

I. WPROWADZENIE: EWOLUCJA POSTRZEGANIA ZAGROŻENIA WSCHODNIEGO I STRATEGICZNA ROLA WSCHODNIEJ FLANKI NATO

1.1. Kontekst geopolityczny i impuls do przebudowy strategii bezpieczeństwa

Ponowna agresja Federacji Rosyjskiej na Ukrainę w lutym 2022 roku doprowadziła do permanentnej zmiany architektury bezpieczeństwa Europy Środkowo-Wschodniej. Rosja, która w poprzednich dekadach była postrzegana jako strategiczny partner w sferze energetycznej, stała się realnym i bezpośrednim wrogiem dla większości państw Zachodu. Ta fundamentalna zmiana paradygmatu wymusiła na Unii Europejskiej oraz NATO przyspieszone wzmacnianie jedności oraz umacnianie strategicznego partnerstwa transatlantyckiego.

Obecne działania Kremla zostały określone przez analityków amerykańskiego Instytutu Studiów nad Wojnę (ISW) jako „faza zero” – prekampania informacyjna oraz psychologiczna przygotowująca rosyjski naród na otwartą, długotrwałą wojnę z Zachodem. Potwierdzeniem tego są plany Rosji dotyczące budowy armii liczącej 1,5 miliona żołnierzy. Choć taki stan rzeczy mógłby prowadzić do paniki, państwa europejskie stały się świadome rosnącego zagrożenia i w ekspresowym tempie odbudowują swoje zdolności obronne, co zresztą jest odwrotne od zamierzonego przez Kreml efektu.

1.2. Krytyczna wrażliwość państw bałtyckich

Kraje bałtyckie – Litwa, Łotwa i Estonia – znajdują się strategicznie w najgorszej sytuacji na wschodniej flance NATO. W miarę eskalacji napięcia między Rosją a NATO rośnie lęk przed wojną w tych małych narodach, co jest w pełni uzasadnione historycznym kontekstem. Obawy te są zakorzenione w historycznym ostrzeżeniu, że sekwencja agresji po Gruzji i Ukrainie nieuchronnie dotknie państwa bałtyckie, a następnie Polskę.

Główny scenariusz zagrożenia, ćwiczony podczas manewrów Zapad, zakłada szybką aneksję terytoriów Litwy, Łotwy i Estonii przez siły Rosji i Białorusi. Scenariusz ten obejmuje zmasowany atak ze strony Bałtyku, Obwodu Królewieckiego i Białorusi, którego kluczowym elementem jest zajęcie Korytarza Suwalskiego. W odpowiedzi, kraje bałtyckie zintensyfikowały swoje działania obronne. Ich nadrzędnym celem jest osiągnięcie tak silnej pozycji militarnej, aby atak na nie był dla Rosji całkowicie nieopłacalny.

Należy zauważyć, że Rosja, mimo niepowodzeń na Ukrainie, aktywnie dąży do wzmocnienia swoich wojsk zachodnich na wschodzie Europy. Analizy wskazują, że impas ten mógłby być elementem większej, skoordynowanej strategii Kremla i Pekinu, mającej na celu przeprowadzenie wspólnej operacji przeciwko Tajwanowi. Realizacja scenariusza dwóch frontów – Europa Wschodnia i Indo-Pacyfik – stanowiłaby największy strategiczny koszmar dla Sojuszu Północnoatlantyckiego.

II. SPEKTRUM ZAGROŻEŃ HYBRYDOWYCH I KINETYCZNYCH: FAZA ZERO KREMLA

Rosja weszła w fazę realizacji bezpośrednich aktów sabotażu i terroru, przechodząc od działań informacyjnych do ataków o charakterze dywersyjnych (sabotaż, podpalenia), mających na celu destabilizację państw bałtyckich i wschodniej flanki NATO.

2.1. Inżynieria społeczna i narracja o mniejszości rosyjskiej

Kreml wznowił agresywną narrację propagandową, analogiczną do tej używanej przed inwazją na Ukrainę, skupiającą się na rzekomej potrzebie „ochrony mniejszości rosyjskiej” gnębionej w Litwie, Łotwie i Estonii.

Przykładem instrumentalizacji tej mniejszości jest historia Grigorija Jeremenki, 74-letniego emeryta z Łotwy, wydalonego z kraju za niespełnienie wymogu językowego, który publicznie głosił kłamliwą propagandę o „prześladowaniu” i działaniach rządu w Rydze jako „czystym faszyzmie”. Rosyjscy politycy podjęli tę narrację: przewodniczący Dumy, Wiaczesław Wołodin, stwierdził, że Łotwa prześladowuje etnicznych Rosjan, a deputowany Leonid Słucki określił ich jako część „rosyjskiego świata”, uzasadniając potencjalne działania Moskwy.

Wewnętrzne wyzwanie bezpieczeństwa jest realne, ponieważ mniejszość rosyjskojęzyczna na Łotwie i w Estonii stanowi około 25% społeczeństwa. Choć publiczne sym-

sympatie do Moskwy są zagrożone surowymi karami (deportacja, więzienie), w przygranicznej Narwie w Estonii urzędnicy spotykają się z otwartymi groźbami śmierci. Władze bałtyckie muszą kontrolować ten czynnik, aby Rosja nie mogła wykorzystać go jako casus belli do agresji.

2.2. Sabotaż i akty terroru na infrastrukturę

Zagrożenie kinetyczne manifestuje się poprzez bezpośrednie ataki i rekrutację agencji. Rosja od co najmniej dwóch lat systematycznie niszczy kable energetyczne, rurociągi i połączenia telekomunikacyjne na dnie Morza Bałtyckiego, co ma na celu podważenie bezpieczeństwa infrastruktury krytycznej.

Kreml przeszedł od działań informacyjnych do planowania zamachów. FSB aktywnie poszukuje ochotników na platformie Telegram do przeprowadzania zamachów na infrastrukturę krytyczną w krajach bałtyckich. Fiński ekspert Timo Hellenberg ostrzega, że Rosja za pośrednictwem osławionej Jednostki 29155 rekrutuje jednostki marginalizowane – w tym osoby z rosyjskich społeczności bałtyckich, bezpaństwowców, migrantów i przestępców – do ataków na tzw. „infrastrukturę miękką” w całej Europie. Celem jest uniemożliwienie powiązania tych działań bezpośrednio z państwem rosyjskim.

Przykłady aktów terroru zostały już zrealizowane: w styczniu bieżącego roku spłonęła ukraińska restauracja w Tallinie. Podobne metody stosowane są w Polsce, gdzie zatrzymano obywatela Białorusi i Kolumbijczyka, działających na zlecenie rosyjskich służb, pod zarzutem podpaleń marketów budowlanych w Warszawie i Radomiu. Działania te mają na celu organizowanie protestów, blokowanie infrastruktury i zakłócanie transportu, co jest elementem „fazy zero” przygotowującej społeczeństwa na wojnę z Zachodem.

2.3. Prowokacje graniczne i naruszenie suwerenności

Granice państw bałtyckich są miejscem stałych prowokacji, które testują gotowość i reakcję NATO. Estońscy strażnicy graniczni odnotowują ciągłe zakłócanie systemu GPS, kradzież i niszczenie znaczników granicznych.

Najpoważniejszym incydentem kinetycznym było pojawienie się w estońskim Saatsse Boot – rejonie eksterytorialnego odcinka drogi Varska-Ulitina przechodzącego przez sporną ziemię rosyjską – oddziałów nieoznakowanych „zielonych ludzików” z ostrą bronią i zakrytymi twarzami, przypominających najemników Grupy Wagnera. W reakcji na to estoński rząd ogłosił natychmiastowe i stałe zamknięcie drogi. Premier Kristen Michal zapowiedział przyspieszenie budowy obwodnicy, rezygnując z wymaganych ocen środowiskowych (obszar Natura 2000), co jest kluczowym wskaźnikiem priorytetyzacji bezpieczeństwa państwa ponad wszystkimi innymi regulacjami.

Na Litwie z kolei, na NATOwskim poligonie wojskowym spadł dron wystrzelony z terytorium Białorusi, przenoszący 2 kg ładunku wybuchowego. Był to drugi taki przypadek w ciągu jednego lata, co skłoniło litewskich ministrów do pilnego zażądania od NATO dodatkowych środków obrony powietrznej, ponieważ incydenty te naruszają przestrzeń powietrzną całego Sojuszu. Działania te są postrzegane jako celowe testowanie obrony NATO przed zbliżającymi się manewrami Zapad 2025.

III. GOTOWOŚĆ OBRONY CYWILNEJ I STRATEGICZNA AUTONOMIA PAŃSTW BAŁTYCKICH

W obliczu rosnącego zagrożenia, państwa bałtyckie podjęły drastyczne kroki w celu wzmocnienia swoich zdolności obronnych i zabezpieczenia funkcjonowania państwa | w scenariuszu konfliktu. Wszystkie trzy kraje podwoiły wydatki na obronność i hojnie wspierają Ukrainę. Ich celem jest wydatkowanie nawet 5% swojego PKB na cele obronne.

3.1. Reakcja militarna i inwestycje w zdolności obronne

Łotwa aktywnie rozwija zdolności wojskowe. Docelowe siły zbrojne, obejmujące armię zawodową (obecnie 8000 żołnierzy), pobór, Gwardię Narodową i rezerwistów, mają docelowo liczyć ponad 60 tys. ludzi, co stanowi znaczne zwiększenie potencjału.

Kraj ten koncentruje się również na nowoczesnych wyzwaniach. W Rydze powstało Centrum Kompetencji ds. Systemów Autonomicznych, które współpracuje z 20 krajami NATO w zakresie zwalczania bezzałogowców i wykorzystywania ich w armii.

Łotysze zaprezentowali pierwsze własne drony przechwytyjące, których konstrukcja uwzględnia doświadczenia z wojny na Ukrainie oraz incydentów takich jak nalot dronów-wabików na Polskę. W celu sfinansowania modernizacji Ryga rozważa wykorzystanie unijnego instrumentu pożyczkowego SAFE (Security Action for Europe).

3.2. Plany ewakuacji ludności cywilnej

Kraje bałtyckie, świadome ryzyka szybkiej aneksji, aktywnie rozbudowują obronę cywilną i opracowują plany ewakuacji ludności na wypadek rosyjskiej agresji. Jest to uznanie faktu, że w scenariuszu agresji wsparcie NATO może być utrudnione lub spóźnione.

Opracowywane są szczegółowe scenariusze awaryjne, uwzględniające logistyczną kolizję poruszania się spanikowanych cywilów i wojsk NATO podążających na odsiecz.

Litwa planuje ewakuację około 400 tys. osób – połowy ludności zamieszkującej tereny w promieniu 40 km od wrogich granic. Mieszkańcy Wilna mają być przenoszeni do Kowna, które przygotowuje się na przyjęcie około 300 tys. osób w obiektach publicznych, takich jak szkoły, uniwersytety i hale widowiskowe. Łotwa musi przygotować się na ewakuację ponad 600 tys. osób, głównie z Łatgalii i zagrożonej od morza Rygi. Estonia planuje ewakuację około 150 tys. osób z Narwy i Tartu.

Główne kierunki ewakuacji cywilnej to Skandynawia lub Polska. Jednakże strategiczna decyzja, stanowiąca priorytet militarny, zakłada, że newralgiczny Przesmyk Suwalski – krytyczny dla mobilności wojsk NATO – zostanie przeznaczony wyłącznie dla wojska. Żadne z państw bałtyckich nie planuje więc ewakuacji ludności za granicę w ramach formalnych, państwowych planów, koncentrując się na wewnętrznym relokowaniu.

3.3. Kontrola wpływów wewnętrznych i zabezpieczenie sektorów strategicznych

Władze krajów bałtyckich uznały mniejszość rosyjskojęzyczną za potencjalne zarzewie konfliktu, co skłoniło je do podjęcia rygorystycznych działań, mających na celu uniemożliwienie Rosji wykorzystania argumentu „ochrony mniejszości”.

Polityka językowa i migracyjna: Łotwa zaostrzyła przepisy, wprowadzając wymóg znajomości języka łotewskiego na poziomie co najmniej A2 dla obywateli Rosji. W rezultacie, władze wydały nakazy opuszczenia kraju 841 obywatelom, którzy nie spełnili wymogów osiedlenia. Łotwę opuściło już 2,6 tys. Rosjan z 30 tys. tam zamieszkujących, kończąc tym samym okres „rozprężenia”, podczas którego proputinowska пропаган-

da swobodnie sączyła się z kilkudziesięciu kanałów telewizyjnych. Ponadto, od czerwca wprowadzono zakaz pracy dla obywateli Rosji i Białorusi w sektorach infrastruktury krytycznej oraz zakaz nabywania nieruchomości.

Kontrola informacyjna i telekomunikacja: w celu zwalczania dezinformacji i wpływów zewnętrznych, Łotewskie Radio i Telewizja połączyły się w Łotewskie Media Publiczne (LSM). Nowy podmiot ma wspólnie zwalczać dezinformację, a do 2029 roku powstaną regionalne studia, w tym w Dyneburgu (Daugavpils), gdzie wpływy rosyjskie są tradycyjnie najsilniejsze. Ponadto, Łotwa przejęła kontrolę nad strategicznym sektorem telekomunikacyjnym, uzgadniając ze szwedzką Telią przejęcie spółek Ten i LMT przez państwowe podmioty, takie jak Latvenergo, zapewniając kontrolę państwa nad kluczową infrastrukturą.

IV. ROLA BIAŁORUSI I MILITARYZACJA WSCHODNIEJ FLANKI NATO: SCENARIUSZ ZAPAD 2025

4.1. Białoruś jako logistyczny Hub i narzędzie Kremla

Białoruś pod rządami Aleksandra Łukaszenki, który po sfałszowanych wyborach i masowych protestach wybrał bezwzględną lojalność wobec Kremla, została pozbawiona faktycznej autonomii i stała się kluczowym, w pełni zintegrowanym elementem rosyjskiej strategii operacyjnej.

Aspekt militarny i logistyczny: Białoruś służy jako poligon doświadczalny i logistyczny hub, uzupełniając rosyjskie braki sprzętu, personelu i paliwa. Rosja aktywnie inwestuje w białorską infrastrukturę wojskową wymierzoną przeciwko Polsce i krajom bałtyckim. Militaryzacji ulega całe państwo, włączając wprowadzanie przepisów na wypadek wojny oraz masowe szkolenia wojskowe obejmujące nawet dzieci i młodzież.

Aspekt przemysłowy: gospodarka białoruska ulega militaryzacji. Mińsk produkuje broń dla Rosji (pociski artyleryjskie, rakiety, drony) i oferuje serwis posowieckiego uzbrojenia. Ponadto, Białoruś jest kluczowym kanałem do omijania zachodnich sankcji, sprowadzając z Chin, Iranu i Pakistanu całe linie technologiczne, które są niezbędne dla rosyjskiego przemysłu zbrojeniowego.

4.2. Antycypacja i zagrożenia przedstawione w manewrach Zapad 2025

Sytuacja na wschodniej flance uwidoczniła się na kanwie wspólnych manewrów Rosji i Białorusi Zapad 2025. Mimo że Mińsk zapowiedział przeniesienie ćwiczeń w głąb kraju, NATO spodziewało się prowokacji. Najbardziej wyraźnym sygnałem gotowości do prowokacji był upadek białoruskiego drona z dwukilogramowym ładunkiem wybuchowym na natowskim poligonie na Litwie na około miesiąc przed zaplanowanymi ćwiczeniami. Incydent ten, będący drugim tego typu przypadkiem w ciągu lata, jest interpretowany przez Litwę jako celowe testowanie obrony powietrznej NATO, które będzie trwać, dopóki trwa wojna na Ukrainie. Zaangażowanie Białorusi w agresywną politykę rosyjską stwarza realne ryzyko wykorzystania tego kraju do maskowania działań destabilizacyjnych na granicy NATO, wykraczających poza instrumentalne użycie migrantów.

V. STRATEGICZNA ROLA POLSKI: FORTECA ODSTRASZANIA I GWARANT BEZPIECZEŃSTWA KRAJÓW BAŁTYCKICH.

Polska, znajdująca się w strategicznie najgorszej sytuacji obok krajów bałtyckich, pełni kluczową rolę w gwarancjach bezpieczeństwa Litwy, Łotwy i Estonii. Jest niemal pewne, że w razie ataku na państwa bałtyckie Polska jako jeden z pierwszych krajów zostanie wciągnięta do obrony sojuszniczej.

5.1. Fizyczne fortyfikacje i odstraszanie lądowe

Polska, Litwa, Łotwa i Estonia intensywnie pracują nad umacnianiem wschodniej granicy Sojuszu Północnoatlantyckiego w ramach rozwoju projektu Bałtyckiej Linii Obrony. Obejmuje to stawianie zapór mechanicznych oraz minowanie kluczowych elementów infrastruktury krytycznej, takich jak mosty i drogi, aby spowolnić ewentualną agresję w ramach scenariusza Zapad.

Ponadto, w Polsce prowadzone są prace nad budową własnej obrony cywilnej, mającej na celu zabezpieczenie obywateli i kluczowej infrastruktury przed atakami z powietrza i aktami sabotażu.

5.2. Wzmacnianie potencjału wojskowego i rekordowe wydatki zbrojeniowe

W obliczu rosnącego zagrożenia Polska drastycznie zwiększyła wydatki na obronność.

W 2025 roku wydatki te mają wynieść 4,7% PKB, osiągając kwotę 186,6 miliarda złotych, co daleko przekracza wymagany przez NATO próg 2%. Ten poziom inwestycji jest postrzegany jako jedyny sposób na zbudowanie skutecznego odstraszania militarnego.

Kluczowe kontrakty zbrojeniowe: jednym z najważniejszych elementów modernizacji jest wzmacnianie zdolności pancernych. Zawarto drugą umowę wykonawczą na dostawę koreańskich czołgów K2. Choć umowa ramowa przewidywała zakup 1000 czołgów, obecnie w ramach tego kontraktu w Polsce zostanie zbudowanych 61 ze 180 zamówionych maszyn. Umowa ta, warta 25 miliardów złotych (wraz z pojazdami wsparcia, amunicją i szkoleniami), zapewnia transfer technologii do zakładów Bumar-Łabędy, gdzie powstaną m.in. kadłuby wieży, podwozie i armaty. Polskie wersje K2 będą posiadały wzmocnione aktywne opancerzenie. Polska zamówiła w Korei także wyrzutnie rakietowe wraz z amunicją.

Równie kluczowy jest rozwój zdolności do dominacji w powietrzu, uznawanej za decydującą w nowoczesnych działaniach zbrojnych. W tym celu podpisano umowę na dostawę 96 śmigłowców uderzeniowych AH-64 E Apache, o wartości 10 miliardów dolarów. Dodatkowo Wojsko Polskie otrzyma najnowocześniejsze myśliwce świata F-35 (w wersji A). Za 32 samoloty z pakietem zapasowych części, pakietem serwisowym i szkoleniowym nasz kraj zapłaci 4,6 mld dolarów.

5.3. Wyzwania wewnętrzne a spójność polityki wschodniej

Mimo strategicznej konieczności jedności, kreowanie polskiej polityki zagranicznej jest utrudnione przez dualizm władzy wykonawczej (kohabitacja Prezydenta i Rządu). Konflikt kompetencyjny dotyczy zwłaszcza relacji transatlantyckich i polityki wschodniej, co jest pogłębione sporem o obsadę ambasadorów. Nierozsądne jest utrzymywanie wakatu na stanowisku ambasadora w Stanach Zjednoczonych – kraju postrzeganym jako główny gwarant polskiej suwerenności – zwłaszcza, gdy pomoc dla Ukrainy stała się „skomercjalizowana i warunkowa”.

Utrzymanie stabilnego i spójnego kierunku polityki wschodniej jest priorytetem, choć należy odnotować, że pomimo animozji politycznych kluczowe kontrakty zbrojeniowe są kontynuowane.

VI. OCENA FORMATÓW REGIONALNYCH: PRZYWÓDCZA ROLA POLSKI NA WSCHODNIEJ FLANCIE

Polska polityka regionalna koncentruje się wokół kilku formatów, których skuteczność jest zróżnicowana w zależności od spójności postrzegania zagrożenia ze strony Rosji.

6.1. Trójkąt Lubelski (PL-LT-UA): oś maksymalnej spójności

Trójkąt Lubelski (Polska, Litwa, Ukraina) jest formatem charakteryzującym się maksymalną spójnością, wynikającą z niemal jednorodnego postrzegania sytuacji geopolitycznej i konieczności oporu wobec Kremla. Ta jednorodność owocuje udaną współpracą transgraniczną i wojskową. Ze względu na jego efektywność i spójność strategiczną, rozważane jest poszerzenie formatu do pięciokąta o bliźniacze kraje bałtyckie: Łotwę i Estonię. Trójkąt Lubelski jawi się jako najbardziej operacyjny format dla Polski w obliczu obecnych wyzwań.

6.2. Bukaresztańska Dziewiątka (B9): polityczny lobbying

Bukaresztańska Dziewiątka (B9), skupiająca 9 krajów wschodniej flanki NATO i UE, jest kluczowym formatem bezpieczeństwa, pełniącym rolę koordynacyjną i komunikującym potrzeby regionu w ramach NATO. W ramach B9 istnieje konsensus wobec zagrożenia rosyjskiego oraz zgoda co do konieczności wspierania Ukrainy i rozbudowy zdolności obronnych na Wschodzie.

Jednak współpracę ogranicza tzw. paradoks najniższego wspólnego mianownika. Mimo zgodności co do postrzegania zagrożeń, formatowi brakuje woli decyzyjnej, aby podjąć wspólne zadania w zakresie przemysłu zbrojeniowego. Potencjał sektorowy i operacyjny B9 jest skutecznie blokowany przez prorosyjską i antyukraińską postawę Węgier, a ostatnio także Słowacji. B9 sprawdza się jako instrument politycznego lobbingu, ale nie jest w stanie osiągnąć pełnej operacyjności, jakiej oczekują Polska i kraje bałtyckie.

6.3. Inicjatywa Trójmorza (3SI): krytyczne ramię logistyczne i dywersyfikacja

Inicjatywa Trójmorza (3SI) jest formatem o kluczowym znaczeniu strategicznym i logistycznym. Odegrała ona fundamentalną rolę w dywersyfikacji energetycznej i uniezależnieniu państw bałtyckich od Rosji. Jest to również logistyczne ramię NATO w regionie.

Projekty infrastrukturalne 3SI, takie jak Via Carpatia, Rail Baltica i Rail-2-Sea, są istotne nie tylko dla współpracy handlowej, ale przede wszystkim dla mobilności wojskowej. W kontekście bezpieczeństwa, Rail Baltica ma kluczowe znaczenie, ponieważ umożliwi szybką mobilizację i demobilizację ciężkich sił wojskowych oraz wzmocnienie ekosystemu militarno-przemysłowego. Eksperti NATO wskazują, że Via Baltica, Via Carpatia i Rail Baltica powinny być najwyższym priorytetem dla NATO w celu stworzenia „wojskowego Schengen” i poprawy ruchu wojsk wzdłuż wschodniej granicy.

Pomimo strategicznej wagi, 3SI jest określana jako niewykorzystana szansa polskiej polityki zagranicznej. Została ona zmarginalizowana na rzecz Trójkąta Weimarskiego, a różnice zdań wobec Rosji (zwłaszcza Węgier, Słowacji, Austrii) utrudniają jednolitą politykę wewnątrz formatu. Ta sprzeczność między polityczną marginalizacją a krytycznymi potrzebami NATO w zakresie mobilności wojskowej stanowi poważne wyzwanie dla spójności wschodniej flanki.

VII. RAMY ODSTRASZANIA PÓŁNOCNOATLANTYCKIEGO I EUROPEJSKIEGO

7.1. Globalny kontekst: chińska dźwignia i scenariusz dwufrontowy

Eskalacja na wschodniej flance NATO musi być rozpatrywana w globalnym kontekście współpracy chińsko-rosyjskiej. Rosyjski przemysł zbrojeniowy jest w pełni uzależniony od surowców i produktów importowanych z Chin, takich jak difenyloamina (stabilizator prochu) czy komponenty do dronów (silniki, światłowody), bez których prowadzenie działań zbrojnych na obecną skalę byłoby niemożliwe.

Analizy sugerują, że Chiny nie dążą do zakończenia wojny na Ukrainie, lecz wykorzystają Rosję do uwięzienia wojsk zachodnich na wschodzie, co umożliwi im uderzenie na Tajwan. Tajne dokumenty wskazują, że Pekin dąży do „zjednoczenia Tajwanu” najpóźniej do 2030 roku, choć eksperci ostrzegają, że eskalacja może nastąpić już w 2027 roku, aby działać z zaskoczenia, zanim Zachód się dozbroi i przygotuje. Taki scenariusz dwóch frontów jest największym zagrożeniem dla NATO.

7.2. Aktywizacja NATO i koncepcja odstraszenia

Zagrożenie wymusiło na NATO pilne wzmocnienie zdolności odstraszenia na wschodniej flance.

Dowódca US Army Europe and Africa przedstawił plan nazwany „Eastern Flank Deterrence Line”, mający na celu wzmocnienie domeny lądowej i zwiększenie interoperacyjności militarno-przemysłowej. W ramach tej strategii Obwód Królewiecki, otoczony przez NATO, może zostać zneutralizowany z ziemi w niezwykle krótkim czasie.

Konieczne jest również przemysłenie logistyki. Centralizowane składy i konwoje są podatne na ataki, dlatego NATO musi budować zdolności produkcyjne sprzętu bezpośrednio w Europie i zredukować zależność od zaopatrzenia transatlantyckiego.

NATO dąży do osiągnięcia absolutnej dominacji w powietrzu, co jest kluczowe dla nowoczesnych działań zbrojnych. W domenie cyfrowej Sojusz zadeklarował gotowość użycia „pełnego spektrum środków” do odstraszania oraz obrony przed cyberatakami, w tym zdolności odwetowych. W tym celu NATO zakupiło zaawansowany system AI do analizy danych i wspierania decyzji dowódców wojskowych, Maven Smart System.

7.3. UE jako drugi filar bezpieczeństwa

Unia Europejska aktywnie buduje się jako drugi filar bezpieczeństwa kontynentu, obok NATO. Przedstawiony przez Komisję Europejską „Plan na rzecz gotowości obronnej 2030” (EDIP) zakłada stworzenie mechanizmów finansowania wzmacniających europejski przemysł obronny oraz rozwój wspólnych projektów, takich jak Europejska Inicjatywa Obrony przed Dronami. Wydatki krajów członkowskich na obronność mogą do 2035 roku osiągnąć 7 bilionów euro.

Jednym z najpilniejszych postulatów logistycznych jest utworzenie „wojskowego Schengen” – obszaru swobodnego przepływu wojsk, który uprościłby regulacje utrudniające ruchy sił zbrojnych w Europie. Uproszczenie procedur i przyspieszenie infrastruktury, takiej jak Rail Baltica, są krytyczne, aby uniknąć poważnych opóźnień w transporcie w przypadku konfliktu. Wzmacnianie wschodniej flanki NATO, której bezpieczeństwo zależy od zdolności mobilizacyjnych, stało się priorytetem całego kontynentu.

VIII. WNIOSKI KOŃCOWE I REKOMENDACJE STRATEGICZNE

8.1. Konkluzje na temat długotrwałej konfrontacji

Sytuacja bezpieczeństwa w krajach bałtyckich charakteryzuje się przejściem rosyjskiego zagrożenia hybrydowego w fazę kinetyczną, obejmującą sabotaż, rekrutację agencji i prowokacje graniczne (np. incydent Saatse Boot, drony na Litwie). Rosja świadomie wykorzystuje narrację o potrzebie ochrony mniejszości rosyjskojęzycznej jako pretekst do agresji, co jest kontrowane przez kraje bałtyckie poprzez rygorystyczne uregulowania wewnętrzne, w tym deportacje i przejęcie kontroli nad strategicznymi sektorami, takimi jak media i telekomunikacja.

Największym operacyjnym wyzwaniem dla państw bałtyckich w scenariuszu szybkiej agresji (Zapad) jest logistyka przetrwania: konieczność koordynacji masowej ewakuacji ludności cywilnej (ponad 1,1 miliona osób łącznie w scenariuszach awaryjnych) z jednoczesnym zabezpieczeniem Korytarza Suwalskiego wyłącznie dla wojsk NATO.

8.2. Rekomendacje dla Polski w zakresie regionalnego przywództwa

Polska, jako kluczowy gwarant bezpieczeństwa wschodniej flanki i anchor state inwestujący 4,7% PKB w obronność, musi dążyć do maksymalizacji spójności regionalnej i operacyjności formatów współpracy:

- Rozbudowa Trójkąta Lubelskiego: należy formalnie rozważyć i zrealizować poszerzenie Trójkąta Lubelskiego o Łotwę i Estonię. Format ten charakteryzuje się najwyższą spójnością strategiczną i operacyjną, której brakuje w szerszych blokach, takich jak B9 czy 3SI.
- Reaktywacja 3SI i mobilność wojskowa: Polska musi zrewidować politykę marginalizującą Inicjatywę Trójmorza. Projekty 3SI, zwłaszcza Rail Baltica i Via Carpatia, są krytyczne dla mobilności wojskowej NATO i stanowią warunek wstępny dla realizacji koncepcji Eastern Flank Deterrence Line i osiągnięcia „wojskowego Schengen”.
- Stabilizacja wewnętrzna: konieczne jest szybkie osiągnięcie konsensusu w sprawach bezpieczeństwa narodowego i polityki wschodniej, pomimo dualizmu władzy wykonawczej. Bezzwłoczne obsadzenie kluczowych ambasad, w szczególności w USA, jest strategicznym priorytetem w kontekście warunkowej pomocy dla Ukrainy i globalnej rywalizacji mocarstw.
- Utrzymanie tempa zbrojeń: kontynuacja rekordowych wydatków na obronność i realizacja kluczowych kontraktów (K2, Apache) jest niezbędna do utrzymania zdolności odstraszania i podniesienia progu wejścia dla ewentualnej rosyjskiej agresji.

8.3. Postulaty dla Wschodniej Flanki

- Dominacja w powietrzu: należy pilnie odpowiedzieć na żądania Litwy w kwestii dodatkowych środków obrony powietrznej w obliczu regularnych prowokacji dronowych. UE i NATO muszą zintensyfikować inwestycje w silną obronę przeciwlotniczą i zdolności kontruderzeń raketowych w celu osiągnięcia absolutnej dominacji w powietrzu na całej flance.
- Integracja Technologiczna: wdrożenie zaawansowanych systemów AI do analizy danych i wspomaganie decyzji (jak Maven Smart System) jest kluczowe dla zwiększenia szybkości reakcji i interoperacyjności w rozproszonym teatrze działań.
- Współpraca w Cyberobronie: należy skoordynować działania obronne i odwetowe w cyberprzestrzeni, wykorzystując potencjał nowo utworzonego Centrum Operacji w Cyberprzestrzeni NATO.

O AUTORZE:

Dr Tomasz Teluk jest założycielem Instytutu Globalizacji (www.globalizacja.org). Z wykształcenia – ekonomista, politolog i filozof polityki. Specjalizuje się m.in. w polityce, gospodarce i kwestiach bezpieczeństwa krajów bałtyckich, gdzie regularnie jeździ na wizyty studyjne. Jest autem książki „Dyneburg. Inflanty zmysłami reportera”, jak też stałym komentatorem i publicystą TV Trwam, Gazety Polskiej Codziennie i portalu niezalezna.pl.

Sfinansowano ze środków Narodowego Instytutu Wolności –
Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego
w ramach Rządowego Programu Fundusz Inicjatyw Obywatelskich
NOWEFIO na lata 2021-2030

